

Τύποι κειμένων και ενδεικτικές δραστηριότητες γραμματισμού για το νηπιαγωγείο

Μαρία Παπαδοπούλου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Π.Τ.Π.Ε., Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

mariapar@uth.gr

Η παρουσίαση αναπτύχθηκε για την πλατφόρμα

'Ταξίδι στον γραμματισμό'

Συνοπτική παρουσίαση

- ο Οριοθέτηση της έννοιας του κειμένου
- ο Η χρησιμότητα των κειμένων στην ανάδυση του γραμματισμού
- ο Τύποι κειμένων και ενδεικτικές δραστηριότητες για την ανάδυση του γραμματισμού



Τι είναι κείμενο (I)

- ο Η χρήση κειμένων αποτελεί σταθερό σημείο αναφοράς στη διδακτική της γλώσσας, ωστόσο τόσο η επιλογή των κειμένων όσο και ο τρόπος αξιοποίησής τους διαφέρει σημαντικά στις διάφορες μεθοδολογικές προσεγγίσεις.
- ο Αρχικά, η διδασκαλία της μητρικής αλλά και των ξένων γλωσσών στηρίχθηκαν σχεδόν αποκλειστικά σε λογοτεχνικά κείμενα. Συνεπώς, ο όρος ταυτιζόταν με τα λογοτεχνικά κείμενα. Σήμερα, η διδακτική των γλωσσών θεωρεί τα λογοτεχνικά κείμενα ως μία κατηγορία από τις πολλές, με τις οποίες θα πρέπει να έρθει σε επαφή το παιδί.
- ο Από τη δεκαετία του '80 η σημαντική στροφή στη διδακτική της γλώσσας (η οποία αρχικά αφορούσε κυρίως στις ξένες γλώσσες και αργότερα ενσωματώθηκε στη διδακτική της μητρικής) προς την επικοινωνιακή προσέγγιση ανέδειξε τη σημασία των αυθεντικών κειμένων (κειμένων του κοινωνικού χώρου) στη διδασκαλία/μάθηση της γλώσσας.
- ο Αυτή η κεντρική επιλογή της επικοινωνιακής προσέγγισης στηρίχθηκε στην ανάγκη έγκαιρης εξοικείωσης των μαθητών/τριών με κείμενα που υπάρχουν στον κοινωνικό χώρο, ώστε αυτοί/ές να είναι ικανοί να κατανοούν τις πληροφορίες που υπάρχουν στα αυθεντικά κείμενα, να αντλούν πληροφορίες από αυτά, να παραγάγουν αυθεντικά κείμενα για διάφορες καθημερινές ή μελλοντικές τους ανάγκες. Ωστόσο, και σε αυτή τη φάση τα κείμενα ταυτιζόνταν με την έντυπη ή ευρύτερα τη γραπτή μορφή.



Τι είναι κείμενο (II)

- Μια ευρύτερη οριοθέτηση των κειμένων προτείνεται από τον γλωσσολόγο Μ.Α.Κ. Halliday (1989:10) ο οποίος ορίζει ως κείμενο τη λειτουργική μορφή της γλώσσας και όχι τις απομονωμένες λέξεις ή προτάσεις. Συνεπώς, κείμενο είναι η γλώσσα, όταν επιτελεί συγκεκριμένο έργο σε συγκεκριμένο πλαίσιο. Ταυτόχρονα ο Halliday διαχωρίζει την έννοια του κειμένου από τα μέσα υλοποίησής του, καθώς σύμφωνα με αυτόν το κείμενο μπορεί να είναι γραπτό ή προφορικό ή να υλοποιείται σε οποιοδήποτε άλλο μέσο έκφρασης. Συνεπώς, τα κείμενα μπορεί να είναι έντυπα ή ψηφιακά. Κείμενο μπορεί να είναι ένα βίντεο ή μία ταινία.
- Η παραπάνω θεωρητική πρόταση του Halliday αποτελεί κεντρικό σημείο της Παιδαγωγικής των **Πολυγραμματισμών**, η οποία αναγνωρίζει τη σημασία της πολυτροπικότητας στη συγκρότηση των σύγχρονων κειμένων.



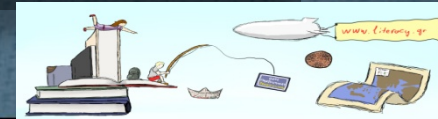
Η χρησιμότητα των κειμένων στην ανάπτυξη του γραμματισμού

- Σύμφωνα με τη θεωρία του αναδυόμενου γραμματισμού, τα παιδιά αναπτύσσουν αντιλήψεις και γνώσεις για το γραπτό λόγο συνδιαλασσόμενα με το γραπτό λόγο του περιβάλλοντός τους. Συνεπώς, η παρουσία και διδακτική αξιοποίηση κειμένων του κοινωνικού χώρου είναι ιδιαίτερα σημαντική στην προσχολική εκπαίδευση.
- Η διδακτική αξιοποίηση κειμένων στο νηπιαγωγείο επιτρέπει ώστε τα νήπια να εξοικειωθούν με τη δομή και τη μορφή διαφορετικών κατηγοριών κειμένων, να παρατηρήσουν κείμενα τα οποία βλέπουν στο περιβάλλον τους και να τα ερμηνεύσουν, να αξιοποιήσουν την πολυτροπικότητα για να αντλήσουν πληροφορίες από κείμενα κ.α.



Διάφορες κατηγορίες κειμένων και ενδεικτικές δραστηριότητες

- ο Στις παρακάτω διαφάνειες παρουσιάζεται μία κατάταξη διαφόρων κειμένων με βάση την προτεινόμενη οργάνωση στα βιβλία «Γραφή και Ανάγνωση: βοηθήματα για τη διδασκαλία και την εκμάθηση του γραπτού λόγου σε παιδιά ηλικίας τριών έως οκτώ ετών» (I, II & III) των Curto Manuny, Luis Texeido, Manuel Mirralles, Morillo Maribel. Η σύντομη περιγραφή κάθε κατηγορίας στηρίζεται στα ίδια βιβλία.
- ο Οι δραστηριότητες που προτείνονται κινούνται κυρίως σε επίπεδο διδακτικών στόχων ή αδρομερούς περιγραφής και αφορούν στην πρόσληψη/κατανόηση και την παραγωγή κειμένων. Πολλές από αυτές αποτελούν καθημερινές πρακτικές σε νηπιαγωγεία.



Απαριθμητικά κείμενα (I)

- ο *Κείμενα που χρησιμοποιούμε για να θυμόμαστε, να καταγράψουμε να εντοπίζουμε, να ταξινομούμε συγκεκριμένα στοιχεία ή πληροφορίες*
- ο **Ενδεικτικά κείμενα:** Λίστες (παιχνιδιών, αγορών), Επιγραφές, Ωράρια, Προγράμματα, Κατάλογοι, Ατζέντες, Πίνακες περιεχομένων, Κατάλογοι, Μενού, Συστατικά συνταγών μαγειρικής, σύνδεσμοι σε ιστοσελίδες, δελτιοθήκες, κ.λ.π.
- ο **Κοινά χαρακτηριστικά των απαριθμητικών κειμένων**
 - ο Σε επίπεδο μορφής: τα περισσότερα κείμενα αυτής της κατηγορίας μοιάζουν με λίστες: τα επιμέρους στοιχεία παρατίθενται το ένα κάτω από το άλλο σε κατακόρυφη συνήθως διάταξη (και ενίοτε σε οριζόντια). Συχνά συνδυάζονται με εικόνες (π.χ. τα συστατικά μίας συνταγής, το μενού ενός εστιατορίου κλπ).
 - ο Σε επίπεδο γλωσσικού περιεχομένου: συνήθως περιλαμβάνουν ουσιαστικά ή σύντομες προτάσεις.
 - ο Σε επίπεδο οργάνωσης της δομής: κάθε λήμμα είναι διακριτό από τα άλλα, ο λόγος είναι μη-συνεχής. Ενίοτε εμφανίζονται περιγραφικά κείμενα.



Απαριθμητικά κείμενα (II)

- ο Τα παιδιά κατασκευάζουν κατάλογο βιβλίων της βιβλιοθήκης. Η δραστηριότητα μπορεί να γίνει σε χειρόγραφο μορφή ή στον υπολογιστή. Θα μπορούσαν να σκαναριστούν τα εξώφυλλα των βιβλίων, ώστε να διευκολύνονται τα παιδιά στην αναγνώριση των τίτλων όταν λειτουργούν ως βιβλιοθηκονόμοι
- ο Τα νήπια παρατηρούν τηλεφωνικούς καταλόγους σε έντυπη ή ψηφιακή μορφή (πχ. <http://www.whitepages.gr>). Διαπιστώνουν τις διαφορές και τα κοινά σημεία. Αναζητούν τα ονόματα των γονιών τους ή γνωστών τους στους καταλόγους και δημιουργούν τον τηλεφωνικό κατάλογο της τάξης.
- ο Περιηγούνται σε διάφορες ιστοσελίδες για θέματα ενδιαφέροντός τους ή οργάνωσης του προγράμματος και συνειδητοποιούν τη λογική των υπερσυνδέσεων
- ο Η νηπιαγωγός παρουσιάζει στα παιδιά καταλόγους από εστιατόρια (ή ταχυφαγεία). Εναλλακτικά, τα παιδιά συλλέγουν και αυτά καταλόγους και τους φέρνουν στην τάξη. Συζητούν τι μπορούν να φάνε στο κάθε ένα χρησιμοποιώντας τη γλωσσική και εικονική πληροφορία. Συζητούν για τις συνήθειες του φαγητού στην Ελλάδα, ταξινομούν τα φαγητά σε κατηγορίες. Συγκρίνουν με διατροφικές συνήθειες ανθρώπων σε άλλα κράτη.



Απαριθμητικά κείμενα (III)

- ο Τα παιδιά κατασκευάζουν καταλόγους εστιατορίου για τη σχετική γωνιά στο νηπιαγωγείο ή εβδομαδιαίο κατάλογο των φαγητών με βάση την αρχή της υγιεινής διατροφής
- ο Τα παιδιά συντάσσουν καταλόγους για τις διάφορες αρμοδιότητες των ομάδων της τάξης σε εβδομαδιαία βάση
- ο Οργανώνοντας μία επίσκεψη σε άλλη πόλη παρατηρούν τα δρομολόγια των διάφορων μεταφορικών μέσων
- ο Παρατηρούν ημερολόγια που φέρνουν τα ίδια ή η νηπιαγωγός και καταγράφουν στο ημερολόγιο της τάξης τον προγραμματισμό της εβδομάδας



Ενημερωτικά - Πληροφοριακά κείμενα (I)

- ο *Κείμενα που χρησιμοποιούμε, για να πληροφορούμαστε για γενικά θέματα, συμβάντα ή γεγονότα.*
- ο **Ενδεικτικά κείμενα:** Ειδήσεις, Άρθρα, Αφίσες, Ρεπορτάζ, Διαφημίσεις, Προσωπική & επαγγελματική αλληλογραφία, Προσκλήσεις, Προσκλητήρια, Συνεντεύξεις, Λογότυποι προϊόντων, Επιγραφές καταστημάτων, χειρόγραφα σημειώματα, Αφίσες, χάρτες, διαφημίσεις, προσωπικές κάρτες, ιστοσελίδες οργανισμών κ.α.
- ο **Κοινά χαρακτηριστικά των κειμένων:**
 - ο Αυτή η κατηγορία συγκεντρώνει πολλές και διαφορετικές ομάδες κειμένων. Με αυτή την έννοια κοινά χαρακτηριστικά μπορούν να εντοπιστούν μόνο στο εσωτερικό κάθε ομάδας κειμένων (π.χ. προσκλήσεις). Ωστόσο, κοινό χαρακτηριστικό όλων των κειμένων είναι η παροχή πληροφοριών και συνεπώς η διδακτική αξιοποίηση πληροφοριακών κειμένων στο νηπιαγωγείο θα πρέπει να οδηγεί στον εντοπισμό των πληροφοριών που περιλαμβάνουν. Συχνά, επίσης, συναντιούνται αριθμοί, όπως και εικόνες, σχέδια κλπ. Συνήθως, ο λόγος στα πληροφοριακά κείμενα είναι συνεχής, ωστόσο αυτό δεν χαρακτηρίζει όλα τα κείμενα αυτής της κατηγορίας (π.χ. λογότυποι, χάρτες κλπ). Σε επίπεδο γλωσσικού περιεχομένου συνήθως είναι η παρουσία του τρίτου προσώπου του ρήματος. Σε επίπεδο οργάνωσης της δομής των κειμένων συχνή είναι η παρουσία περιγραφής και επιχειρηματολογίας, ενώ σπανιότερα εμφανίζονται αφηγήσεις.



Ενημερωτικά - πληροφοριακά κείμενα (II)

- ο Τα παιδιά αναλαμβάνουν σε ομάδες να εξερευνήσουν πρωτοσέλιδα εφημερίδων. Ταξινομούν τις εφημερίδες σύμφωνα με διάφορα κριτήρια (π.χ. αθλητικές/πολιτικές, καθημερινές/εβδομαδιαίες, τοπικές/εθνικές κλπ). Αναζητούν κοινά σημεία στα πρωτοσέλιδα (π.χ. τίτλος, εκδότης, τόπος έκδοσης, φωτογραφίες, λεζάντες, κύριο άρθρο κλπ). Εάν υπάρχει η δυνατότητα συζητούν στο νηπιαγωγείο με δημοσιογράφο ή επισκέπτονται τα γραφεία τοπικής εφημερίδας, συλλέγουν απορίες και ετοιμάζουν ερωτήσεις.
- ο Παρακολουθούν βιντεοσκοπημένα ή από το διαδίκτυο δελτία ειδήσεων και τα συγκρίνουν με αντίστοιχα πρωτοσέλιδα εφημερίδων (καθημερινών ή αθλητικών). Παρατηρούν με ποιον τρόπο οργανώνονται οι ειδήσεις, ταξινομούν τις ειδήσεις σε κατηγορίες (αθλητικές, κοινωνικές, πολιτικές, πολιτισμικές κλπ). Συζητούν τις διαφορές της έντυπης και της τηλεοπτικής είδησης. Μελετούν τη συνεισφορά των διαφόρων μέσων στη μετάδοση της ίδιας πληροφορίας. Κατασκευάζουν την εφημερίδα της τάξης, συζητούν για τον όνομά της, επιλέγουν θέματα για την εφημερίδα, συντάσσουν με τη βοήθεια της νηπιαγωγού κείμενα, συλλέγουν εικόνες και φωτογραφίες, φτιάχνουν σχέδια σε πρόγραμμα ζωγραφικής, γράφουν λεζάντες για τις φωτογραφίες κλπ.
- ο Βλέπουν από το διαδίκτυο διαλόγους με θέματα της καθημερινής ζωής (π.χ. <http://www.youtube.com/watch?v=pHDAYvZODyc>), όπου δίνονται πληροφορίες για διάφορα θέματα. Παρατηρούν τους τρόπους με τους οποίους δίνονται ή ζητούνται πληροφορίες. Επισκέπτονται την τοπική λαϊκή ή μαγαζιά της γειτονιάς για να αγοράσουν υλικά για κάποια δράση στο νηπιαγωγείο (π.χ. φρούτα), ζητούν από τους εμπόρους πληροφορίες. Οργανώνουν αντίστοιχη γωνιά στο νηπιαγωγείο και παίζουν παιχνίδια ρόλου.



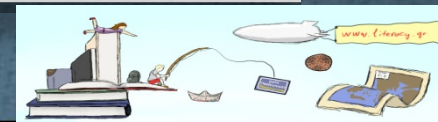
Ενημερωτικά - πληροφοριακά κείμενα (III)

- ο Συλλέγουν προσκλήσεις και προσκλητήρια και τα ταξινομούν ανάλογα με το γεγονός στο οποίο αναφέρονται. Συζητούν τη συνεισφορά των διαφόρων τρόπων (εικόνα, χρώμα, λόγος, σχέδια κλπ) στην οργάνωση των κειμένων. Απομονώνουν πληροφορίες κοινές σε όλα τα κείμενα (π.χ. ημερομηνίες, χώρος, γεγονός κλπ). Συντάσσουν στον υπολογιστή πρόσκληση για ένα γεγονός που θα διεξαχθεί στο νηπιαγωγείο. Παρατηρούν έντυπες και ψηφιακές προσκλήσεις σε διάφορα γεγονότα (π.χ. <http://www.youtube.com/watch?v=kznNQmhc2Og>).
- ο Τα νήπια συγκεντρώνουν άδειες συσκευασίες προϊόντων καθημερινής χρήσης και διαβάζουν με ολικό τρόπο τους λογότυπους τους. Ταξινομούν τους λογότυπους ανάλογα με το είδος του αλφάβητου (ελληνικό και λατινικό). Συζητούν τους λόγους για τους οποίους επιλέγεται το λατινικό αλφάβητο και εντοπίζουν κοινά και διαφορετικά γράμματα. Η νηπιαγωγός εκτυπώνει τους λογότυπους σε αποπλαισιωμένη μορφή (αφαιρώντας εικόνες, χρώμα, ιδιαίτερη τυπογραφία) και τα παιδιά παίζουν προσπαθώντας να βρουν τις αντιστοιχίες.
- ο Η νηπιαγωγός διαβάζει στα παιδιά επιστολές που έρχονται στο νηπιαγωγείο. Συζητούν για τη δομή της επιστολής, τα βασικά της στοιχεία, τη διαφοροποίηση προσωπικών και επαγγελματικών επιστολών (ύφος, προσφώνηση, τυπικότητα κλπ). Συντάσσουν ομαδικά μία επιστολή προς κάποιον φορέα ή άλλο νηπιαγωγείο για ένα θέμα που τους αφορά.
- ο Στο πλαίσιο διαθεματικών προσεγγίσεων επισκέπτονται ιστοσελίδες οργανισμών και φορέων (π.χ. Unicef, WWF, του αρκτούρου, της MOM). Εντοπίζουν πληροφορίες που αφορούν στη διαπραγμάτευση του θέματός τους και παρατηρούν τη μορφή των ιστοσελίδων. Συζητούν για τη χρησιμότητά τους.



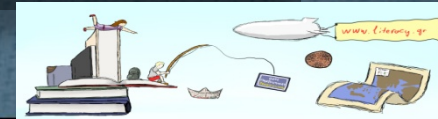
Ενημερωτικά - πληροφοριακά κείμενα (IV)

- ο Συλλέγουν έντυπες διαφημίσεις και παρακολουθούν από το διαδίκτυο βιντεοσκοπημένες διαφημίσεις. Συζητούν τις διαφορές που προκύπτουν λόγω του διαφορετικού μέσου. Παρατηρούν τη συνεισφορά των διαφόρων τρόπων στην έντυπη και τηλεοπτική διαφήμιση. Συζητούν για το ρόλο της διαφήμισης. Με τη βοήθεια της νηπιαγωγού προσεγγίζουν τους τρόπους πειθούς στη διαφήμιση. Συζητούν για τις στάσεις τους απέναντι σε διαφημιζόμενα προϊόντα. Παρακολουθούν διαφημίσεις-καμπάνιες μη-κυβερνητικών οργανώσεων και εντοπίζουν τις διαφορές τους με τις εμπορικές διαφημίσεις (π.χ. <http://www.youtube.com/watch?v=YZ8hRYzBwrM>).
- ο Σε μία βόλτα μαζεύουν επαγγελματικές κάρτες από τους εμπόρους και επαγγελματίες της γειτονιάς. Τα νήπια φέρνουν και άλλες επαγγελματικές κάρτες από το σπίτι τους. Τις ταξινομούν σύμφωνα με το επάγγελμα. Κυκλώνουν τα κοινά χαρακτηριστικά (π.χ. ονοματεπώνυμο, διεύθυνση, τηλέφωνο, επάγγελμα κλπ). Παρατηρούν τις διαφορές ανάμεσα στις προσωπικές κάρτες και τις κάρτες καταστημάτων. Παρατηρούν την παρουσία εικόνων (π.χ. ένα δόντι για τον οδοντίατρο) και την παρουσία χαρτών (κυρίως σε κάρτες καταστημάτων). Συζητούν τη χρησιμότητα του τύπου κειμένου. Φτιάχνουν επαγγελματικές κάρτες για τους γονείς τους και τη νηπιαγωγό σε πρόγραμμα ζωγραφικής του υπολογιστή.



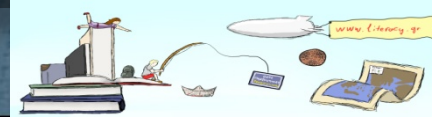
Λογοτεχνικά κείμενα (I)

- *Κείμενα για απόλαυση, προσωπική έκφραση, ανάπτυξη καλλιτεχνικής ευαισθησίας*
- **Ενδεικτικά κείμενα:** Παραμύθια, Ιστορίες, Θρύλοι, Αφηγήσεις, Ποιήματα, Παροιμίες, Αινίγματα, Θεατρικά έργα, Κόμικς, κ.α.
- **Κοινά χαρακτηριστικά των λογοτεχνικών κειμένων**
- Αυτή η κατηγορία συγκεντρώνει πολλές και διαφορετικές ομάδες κειμένων. Με αυτή την έννοια κοινά χαρακτηριστικά μπορούν να εντοπιστούν μόνο στο εσωτερικό κάθε ομάδας κειμένων (π.χ. ποιήματα ή αινίγματα). Συνεπώς, η ανάλυση των κειμένων αυτής της κατηγορίας στο νηπιαγωγείο θα έπρεπε να οδηγήσει στην ανάδειξη των κοινών χαρακτηριστικών κάθε επιμέρους ομάδας κειμένων.
- Σε επίπεδο δομής: Κοινό χαρακτηριστικό πολλών κειμένων αυτής της κατηγορίας είναι η αφήγηση.
- Σε επίπεδο μορφής: Μεγάλο μέρος των κειμένων είναι σε συνεχή λόγο και έχουν μεγάλο μέγεθος (χωρίς ωστόσο αυτό να αποτελεί χαρακτηριστικό όλων των κειμένων).
- Εκτός από την περίπτωση των εικονογραφημένων παιδικών βιβλίων και των κόμικς, η πολυτροπικότητα των κειμένων είναι αρκετά περιορισμένη



Λογοτεχνικά κείμενα (II)

- ο Τα νήπια προσπαθούν να μαντέψουν τους τίτλους εικονογραφημένων παιδικών βιβλίων αξιοποιώντας διάφορα σημειωτικά συστήματα (εικόνα, χρώμα, τυπογραφία κλπ). Συζητούν με τις άλλες ομάδες για τις απαντήσεις τους και στη συνέχεια η νηπιαγωγός τους διαβάζει τον τίτλο.
- ο Τα παιδιά παρακολουθούν βίντεο από το διαδίκτυο με αφηγήσεις ιστοριών ή παραμυθιών (π.χ. <http://www.youtube.com/watch?v=PEhxUkcOMj8>) Χρησιμοποιούν τον τίτλο για να κάνουν υποθέσεις για το περιεχόμενο του βιβλίου
- ο Καθώς η νηπιαγωγός διαβάζει στα παιδιά εικονογραφημένα παιδικά βιβλία συζητούν για τη συμπληρωματικότητα εικόνων και λόγου, εντοπίζουν πληροφορίες που δίνονται μόνο εικονικά.
- ο Συμπληρώνουν ημιτελείς τίτλους παραμυθιών με βάση το περιεχόμενο
- ο Κατασκευάζουν νέα παραμύθια αναμειγνύοντας ήρωες από άλλα γνωστά.
- ο Ταξινομούν τα βιβλία της βιβλιοθήκης σύμφωνα με διάφορα κριτήρια (π.χ. συγγραφέα, θεματική)



Λογοτεχνικά κείμενα (III)

- ο Ερμηνεύουν ένα παραμύθι με βάση τις εικόνες
- ο Συμπληρώνουν τίτλους σε γνωστά παραμύθια
- ο Δημιουργούν λεζάντες για τις εικόνες ενός παραμυθιού
- ο Η νηπιαγωγός καλεί στο σχολείο παππούδες και γιαγιάδες των παιδιών ή γνωστούς παραμυθάδες της περιοχής για να τους αφηγηθούν παραμύθια και ιστορίες. Συγκρίνουν τα παραμύθια που άκουγαν παλιά με σύγχρονες ιστορίες. Διαπιστώνουν κοινά και διαφορετικά στοιχεία
- ο Τα παιδιά φτιάχνουν σε ομάδες μία φανταστική ιστορία για να συμμετέχουν σε διαγωνισμό της τάξης. Την ηχογραφούν και κατασκευάζουν τις εικόνες για την αφήγησή της.
- ο Συζητούν για τη μεταφορική χρήση του λόγου σε λογοτεχνικά κείμενα, αλλά και σε κείμενα της καθημερινότητας. Εικονογραφούν εκφράσεις με την κυριολεκτική και μεταφορική τους σημασία και συγκρίνουν τις παραγωγές τους
- ο Συντάσσουν ποιήματα στο πλαίσιο ενός διαγωνισμού τάξης, τα γράφουν όπως μπορούν ή τα ηχογραφούν
- ο Συγκρίνουν την αφήγηση και τη μελοποίηση ποιημάτων, συζητούν για τη δυνατότητα απομνημόνευσης μέσω της μελοποίησης και προσπαθούν να μελοποιήσουν άλλα ποιήματα χρησιμοποιώντας απλά μουσικά όργανα
- ο Παρατηρούν τη χρήση παραγλωσσικών και εξωγλωσσικών μέσων σε μία αφήγηση



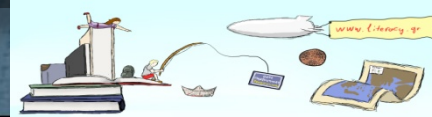
Λογοτεχνικά κείμενα (IV)

- ο Εικονογραφούν ένα ποίημα με βάση το περιεχόμενό του
- ο Συζητούν για γνωστούς Έλληνες λογοτέχνες. Αναλαμβάνουν σε ομάδες να βρουν πληροφορίες από το διαδίκτυο, βλέπουν βίντεο με αναγνώσεις ποιημάτων από τους ίδιους τους ποιητές και ετοιμάζουν μικρές παρουσιάσεις σε ψηφιακή ή έντυπη μορφή).
- ο Απομνημονεύουν μικρά ποιήματα και εντοπίζουν λέξεις που επαναλαμβάνονται
- ο Συγκρίνουν τη δομή ενός ποιήματος και μίας αφήγησης
- ο Μετατρέπουν ένα απόσπασμα θεατρικού κειμένου σε κόμικς και συζητούν για τη διαφορετική δομή των κειμένων.
- ο Συνδέουν συννεφάκια λόγου με τους αντίστοιχους ομιλητές σε κόμικ. Παρατηρούν την κεφαλογράμματη γραφή στα κόμικς και το συγκρίνουν με άλλους τύπους κειμένων που επίσης τη χρησιμοποιούν.
- ο Συμπληρώνουν προφορικά παροιμίες από ένα μέρος τους



Κείμενα παρουσίασης (I)

- ο *Κείμενα τα οποία χρησιμοποιούμε για να παρουσιάσουμε στοιχεία από έρευνα, με τα οποία μελετούμε, διδάσκουμε, αποδεικνύουμε, κοινοποιούμε απόψεις, συζητούμε ιδέες.*
- ο **Ενδεικτικά κείμενα:** Βιογραφίες, Ψηφιακές παρουσιάσεις για κάποιο θέμα, Προφορικές παρουσιάσεις για θέμα ενδιαφέροντος, Σχολικά βιβλία, Θεματικά άρθρα, Ημερολόγια
- ο **Κοινά χαρακτηριστικά των κειμένων παρουσίασης**
- ο Όπως και στην περίπτωση των πληροφοριακών κειμένων, αυτή η κατηγορία συγκεντρώνει πολλές και διαφορετικές ομάδες κειμένων. Με αυτή την έννοια κοινά χαρακτηριστικά μπορούν να εντοπιστούν μόνο στο εσωτερικό κάθε τύπου κειμένων (π.χ. ημερολόγια, βιογραφίες).
- ο Σε επίπεδο οργάνωσης της δομής των κειμένων συχνή είναι η παρουσία περιγραφής και επιχειρηματολογίας, ενώ σπανιότερα εμφανίζονται αφηγήσεις (στην περίπτωση αυτοβιογραφίας ή ημερολογίου).
- ο Το πιο κοινό στοιχείο αυτών των κειμένων είναι η ακαδημαϊκή γλώσσα και ο επιστημονικός λόγος. Συνεπώς, συχνή είναι η παρουσία ονοματοποιήσεων και παθητικής φωνής και η μεγάλη λεξιλογική πυκνότητα. Αυτό το γεγονός κάνει τα κείμενα αυτής της κατηγορίας σχετικά δύσκολα για την ηλικία των παιδιών.
- ο Είναι δύσκολο να οριστούν με σαφήνεια τα χαρακτηριστικά αυτής της κατηγορίας γιατί τα κείμενα ταυτόχρονα μπορούν να ανήκουν σε άλλες κατηγορίες (π.χ. ενημερωτικά)



Κείμενα παρουσίασης (II)

- ο Τα νήπια αποφασίζουν να ετοιμάσουν τη βιογραφία ενός προσώπου της γειτονιάς/της περιοχής/της πόλης με ενδιαφέροντα στοιχεία ζωής (ετοιμάζουν ερωτήσεις για συνέντευξη, πραγματοποιούν συνέντευξη, συλλέγουν υλικό σε μαγνητόφωνο ή βίντεο, βρίσκουν πληροφορίες στο διαδίκτυο κλπ)
- ο Συλλέγουν υλικό για ένα θέμα που διαπραγματεύονται στην τάξη (π.χ. την εξοικονόμηση νερού ή ενέργειας, την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, τα απειλούμενα είδη κλπ) από το διαδίκτυο, από σχολικά βιβλία άλλων τάξεων, από το περιβάλλον. Συζητούν στις ομάδες, αναλύουν το υλικό τους με τη βοήθεια της νηπιαγωγού, ταξινομούν όσα συνέλεξαν σε κατηγορίες ανάλογα με το περιεχόμενο ή άλλα κριτήρια.
- ο Κατασκευάζουν μία ψηφιακή παρουσίαση (power point ή ψηφιακό βίντεο) για ένα θέμα σε ομάδες.
- ο Δημιουργούν προφορικές παρουσιάσεις (προετοιμασία, σημειώσεις, συλλογή υλικού, οργάνωση παρουσίασης κλπ)
- ο Συντάσσουν το ημερολόγιο της τάξης



Κείμενα με οδηγίες - συμβουλές (I)

- *Κείμενα με τα οποία δείχνουμε πως γίνονται πράγματα - διαδικασίες, κοινοποιούμε οδηγίες, ρυθμίζουμε συμπεριφορά, δίνουμε συμβουλές*
- **Ενδεικτικά κείμενα:** Καθημερινοί διάλογοι με οδηγίες συμπεριφοράς σε μορφή προφορικού, Οδηγίες ενός παιχνιδιού, Οδηγίες συναρμολόγησης ενός προϊόντος, Συμβουλευτικά φυλλάδια (π.χ. για σεισμό), Προφορικά κείμενα με συμβουλές από ειδικούς (π.χ. γιατρούς), Πινακίδες με οδηγίες, Οδηγίες χρήσης για φάρμακα και άλλα προϊόντα, Συνταγές (π.χ. μαγειρικής), Κανονισμοί, κώδικες κανόνες συμπεριφοράς
- **Κοινά χαρακτηριστικά των κειμένων αυτής της κατηγορίας**
- Σε επίπεδο μορφής: συχνά στα κείμενα οι πληροφορίες εμφανίζονται με μορφή διακριτών σημείων ή με αρίθμηση. Τα κείμενα είναι πολυτροπικά όπου η πληροφορία μπορεί να προκύπτει από το γλωσσικό ή/και τον οπτικό τρόπο.
- Σε επίπεδο γλωσσικού περιεχομένου : Τα κείμενα αυτής της κατηγορίας περιλαμβάνουν μικρές προτάσεις. Επίσης, συχνή η χρήση προστακτικής ή υποτακτικής και η παρουσία β' προσώπου ενικού ή πληθυντικού. Συχνή είναι η παρουσία ουσιαστικών ή σύντομων προτάσεων.
- Σε επίπεδο οργάνωσης της δομής: κάθε λήμμα είναι διακριτό από τα άλλα, ο λόγος είναι μη-συνεχής. Συχνή η εμφάνιση επιχειρηματολογίας ή περιγραφής.



Κείμενα με οδηγίες- συμβουλές (II)

- ο Τα νήπια συγκρίνουν προφορικά και γραπτά κείμενα με οδηγίες και συζητούν τις διαφορές. Π.χ. βλέπουν βίντεο με οδηγίες προστασίας σε περίπτωση σεισμού και αντίστοιχο φυλλάδιο ή αφίσα (π.χ. Τα παιδιά παρατηρούν ένα βίντεο με οδηγίες για περίπτωση σεισμού και ένα αντίστοιχο φυλλάδιο και συζητούν τις διαφορές
- ο Τα παιδιά ακούν τις οδηγίες για την προστασία σε περίπτωση σεισμού (<http://www.youtube.com/watch?v=4ipI8VFT8hk>) και βοηθάνε στην οργάνωση της τάξης, ώστε να αποφευχθούν ατυχήματα
- ο Τα παιδιά, αφού διαβάσουν με τη βοήθεια της νηπιαγωγού φυλλάδια και δουν σχετικά βίντεο για την ορθή οδική συμπεριφορά, κατασκευάζουν κείμενο με το δεκάλογο της ορθής συμπεριφοράς στο δρόμο, ή δημιουργούν μία αφίσα (π.χ. http://www.youtube.com/watch?v=KY_aJCu43K8&feature=related)



Κείμενα με οδηγίες - συμβουλές (III)

- ο Μαζί με τη νηπιαγωγό φτιάχνουν οδηγίες για ένα παιχνίδι που δημιούργησαν τα παιδιά στην τάξη (π.χ. ένα επιτραπέζιο)
- ο Σε ένα περίπατο στην πόλη τα παιδιά φωτογραφίζουν πινακίδες με οδηγίες ή συμβουλές (π.χ. μην πατάτε στη χλόη, μην ταΐζετε τα ζώα, κλπ). Στη συνέχεια συζητούν στο νηπιαγωγείο για την αναγκαιότητα των πινακίδων, τη μορφή τους (συνήθως χρήση κεφαλαίων γραμμάτων, τετράγωνο πλαίσιο, κλπ) και τη δομή τους (σύντομα κείμενα, συνήθως προστακτική κλπ, μορφές απαγόρευσης). Στη συνέχεια σχεδιάζουν σε χαρτί ή στον υπολογιστή σε ομάδες πινακίδα για κάποια οδηγία της τάξης
- ο Η νηπιαγωγός διαβάζει στα παιδιά τις οδηγίες για τη συναρμολόγηση ενός παιχνιδιού και τα παιδιά προσπαθούν να τις ακολουθήσουν. Εναλλακτικά, για κείμενα αποκλειστικά με εικόνες, ομάδα παιδιών βλέπει τις εικόνες και λέει σε άλλη ομάδα τι θα πρέπει να κάνουν.
- ο Η νηπιαγωγός διαβάζει με τα παιδιά τις οδηγίες προφύλαξης που αναγράφονται σε άδεια μπουκάλια προϊόντων καθαρισμού, τα οποία τα νήπια φέρνουν στο σχολείο. Μαθαίνουν να εντοπίζουν τα στοιχεία που δείχνουν ότι ένα προϊόν είναι επικίνδυνο για κάποιους χρήστες (εικόνες, σχήματα κλπ)



Κείμενα με οδηγίες, συμβουλές (IV)

- ο Τα παιδιά αφού ακούσουν οδηγίες που τους δίνει ένας οδοντίατρος που έρχεται στο νηπιαγωγείο για το σωστό πλύσιμο και την περιποίηση των δοντιών, κατασκευάζουν μία παρουσίαση ή μία αφίσα ή ένα ψηφιακό βίντεο
- ο Συζητούν με τη νηπιαγωγό για τη χρήση των φαρμάκων και προσπαθούν να αποκωδικοποιήσουν τις οδηγίες χρήσης κοινών φαρμάκων
- ο Βλέπουν στο διαδίκτυο συνταγές μαγειρικής και συγκρίνουν με αντίστοιχα έντυπα κείμενα (π.χ. <http://www.youtube.com/watch?v=FwqVjpCIHHE>)
- ο Τα παιδιά διαβάζουν με τη βοήθεια και των εικόνων απλές συνταγές μαγειρικής και τις υλοποιούν στην τάξη με τη βοήθεια της νηπιαγωγού.
- ο Ταξινομούν συνταγές σε κατηγορίες
- ο Συντάσσουν συνταγές για απλά φαγητά (π.χ. φρουτοσαλάτα)
- ο Τα νήπια κατασκευάζουν μαζί με τη νηπιαγωγό πινακίδες για τον ορθό χειρισμό υλικού της τάξης και τις αναρτούν στις αντίστοιχες γωνιές (π.χ. τρόπος τακτοποίησης παιχνιδιών)
- ο Δημιουργούν ένα ψηφιακό βίντεο με οδηγίες για την καθημερινή ζωή στην τάξη ή για τη σωστή συμπεριφορά σε ένα ζήτημα της καθημερινότητας (π.χ. ανακύκλωση)

